

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه اصفهان

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دکتری رشته تاریخ ایران قبل از اسلام

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مصوب نود و پنجمین جلسه شورای دانشگاه

مورخ ۹۸/۱۰/۱۵

دانشگاه اصفهان
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه تاریخ و ایران شناسی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس
دکتری رشته تاریخ ایران قبل از اسلام

فصل اول: مشخصات کلی دکتری رشته تاریخ ایران قبل از اسلام..... ۴

۱- مقدمه ۵

۲- اهداف ۵

۳- اهمیت و ضرورت ۶

۴- نقش و توانایی و شایستگی دانش‌آموختگان ۶

۵- تعداد و نوع واحدهای درسی ۶

فصل دوم: جدول عناوین و مشخصات دروس ۷

جدول ۱: دروس دوره دکتری تاریخ ایران قبل از اسلام ۸

جدول ۲: دروس تخصصی دکتری گرایش تاریخ ایران قبل از اسلام ۸

جدول ۳: دروس اختیاری دوره دکتری رشته تاریخ ایران قبل از اسلام ۹

جدول ۴: پایان‌نامه ۱۰

فصل سوم: ویژگی‌های هریک از دروس (هدف و سرفصل دروس) ۱۱

دروس تخصصی:

۱- قرائت و بررسی کتیبه‌های ایران باستان ۱۲

۲- تاریخ اساطیر و ادیان ایران باستان ۱۴

۳- هنرها و صنایع در ایران باستان ۱۷

۴- تحولات سیاسی، اجتماعی، اداری و اقتصادی ایران باستان ۲۰

۵- مناسبات ایران با کشورهای همسایه در ایران باستان ۲۲

دروس اختیاری:

۱- قرائت و بررسی کتیبه‌های دوران اشکانی و ساسانی ۲۴

۲- زبان اوستایی ۲۶

۳- تاریخ‌نگاری در ایران باستان ۲۸

۴- جغرافیای تاریخی ایران ۳۰

۵- جامعه‌شناسی تاریخی ایران ۳۲

۶- روش تحقیق پیشرفته ۳۴

- ۷- ایران در تاریخ نگاری جهان باستان ۳۶
- ۸- شمایل نگاری و شمایل شناسی در ایران باستان ۳۸
- ۹- زن در ایران و تمدن های جهان باستان ۴۰
- ۱۰- تقویم و گاهشماری در ایران و جهان باستان ۴۲
- ۱۱- بررسی تحولات تاریخی-باستان شناختی ایران باستان در سده اخیر ۴۴

پیوست:

- ۱- پیوست ۱: علت بازنگری برنامه درسی ۴۶
- ۲- پیوست ۲: جدول تطبیقی دروس تخصصی ۴۷
- ۳- پیوست ۳: جدول تطبیقی دروس اختیاری ۴۸

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی دکترای تاریخ ایران قبل از اسلام

۱- مقدمه:

واژه ایران برگرفته از نام اقوام مهاجر آریایی است که در هزاره دوم پیش از میلاد به فلات پهناوری که به نام ایشان خوانده شد، کوچیدند. آریاها این سرزمین را به یک مفهوم وطن سیاسی تبدیل کردند که با مشخصات و تمیيزاتى چون نژاد، زبان، دین و فرهنگ ایرانی هویت یافت و در تقابل با عناصر غیر ایرانی فهمیده شد. بنابراین، حاصل تلاش مردمی که برای هزاره‌ها در این گستره جغرافیایی می‌زیستند، با نام ایران موجودیت و هویت یافته و با عنوان فرهنگ و تمدن ایرانی در عرصه جهانی متمایز گشته است. موقعیت استراتژیک جغرافیایی تمدن ایران به همراه ایده‌هایی که در بطن آن وجود داشت، سبب شد که در طی سیزده سده (ع.م. - ۱۷م)، تأثیر بسیاری بر شرق و غرب دنیای شناخته شده آن روزگار بگذارد. این تأثیرگذاری، سبب شکوفایی سایر تمدن‌ها شد و توانست سنت‌های قدرتمند فرهنگی و تمدنی خاص ایجاد کند.

این تمدن به درجه‌ای از عظمت، کمال و پهناوری رسید که آگاهی از همه جنبه‌های آن و احاطه بر همه ابعاد آن کاری بس دشوار است. تمدن ایران پیش از اسلام، میراث مشترک مردم و سرزمین‌هایی است که در بنای تمدن‌های نخستین بشر همگام شدند و در ساخت و شکوفایی تمدن بشری ایفای نقش کردند. توانمندی درونی این تمدن غنی، علی‌رغم مشکلاتی که در جهان معاصر به واسطه عوامل داخلی و خارجی بدان دچار شده، دارای ابداعات و اختراعات در علوم گوناگون بوده است.

تمدن ایران پیش از اسلام را می‌توان حاصل دو جنبه دانست:

۱- این فرهنگ و تمدن توسط خود ایرانیان پدید آمد و در پرتو ابتکار ایرانیان گسترش یافت و سرزمین‌های شناخته شده آن روزگار از هند تا مصر باستان را در نوردید.

۲- تمدن ایران حاصل تلاش‌های ایرانیان و میراث به جای مانده از تمدن‌های پیش از ایرانیان، نظیر آشور، بابل و ایلام بود که به دست ایرانیان توسعه و تکامل یافت و در قالب میراثی جهانی به تکامل تمدن بشری یاری رساند.

مطالعه و پژوهش بر روی تاریخ، فرهنگ و تمدن ایران باستان، خود یک علم است و همانند هر علمی، ویژگی‌های خاص خود را دارد. شاید مهم‌ترین این ویژگی‌ها آن باشد که تاریخ ایران پیش از اسلام از سویی با تمام تاریخ ایران به طور کلی و از سویی با تمامی تاریخ فرهنگ و تمدن بشری پیوستگی نزدیک دارد.

۲- اهداف:

۱. توانایی تشخیص ریشه‌ها، مؤلفه‌ها و نحوه شکل‌گیری هویت ایرانی به عنوان زمینه و بستر هویت اسلامی-ایرانی؛

۲. نگاه انتقادی روشمند و مبتنی بر باورها و ارزش‌های بومی؛

۳. افزایش یافته‌های علمی موجود در زمینه تاریخ ایران باستان؛

۴. آگاهی لازم برای پژوهش در زمینه تاریخ ایران باستان برای جلوگیری از تحریف تاریخ ایران توسط بیگانگان؛

۵. کسب مهارت‌های لازم برای آموزش در زمینه تاریخ ایران باستان متناسب با مقطع تحصیلی خود؛

۶. توانایی شناسایی و مطالعه در آثار باستانی و میراث ایرانی برای جلوگیری از تاراج آثار ملی توسط بیگانگان.

۳- اهمیت و ضرورت:

با توجه به اهمیت تبیین مبانی تاریخ تمدن ایران پیش از اسلام در جهان معاصر و تقویت روحیه خودباوری و علاقه‌مندی دانش‌پژوهان جوان برای شناخت مبانی این تمدن، به‌ویژه فارغ‌التحصیلان دیگر رشته‌ها که در سال‌های اخیر تمایل‌شان برای ادامه تحصیل در حوزه‌های علوم انسانی خاصه تاریخ در مقاطع تحصیلات تکمیلی بیشتر شده است، دایر کردن این رشته‌ها در مقاطع تحصیلات تکمیلی از اولویت‌های مهم آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها می‌باشد.

۴- نقش و توانایی و شایستگی دانش‌آموختگان:

۱. تربیت دانشجویان جهت عضویت در کادر علمی دانشگاه‌های مختلف ایران و پرورش پژوهشگر جهت همکاری با سازمان‌ها و نهادهای متولی امور تاریخ و تمدن ایران باستان مانند موزه‌ها، سازمان میراث فرهنگی، بخش‌های تولیدی سازمان صداوسیما، بنیاد ایران‌شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و دیگر مراکز آموزشی؛
۲. پژوهش در سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با تاریخ و تمدن ایران باستان، مانند دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، فرهنگستان علوم، مرکز اسناد ملی و دیگر مراکز علمی و اسنادی، معاونت فرهنگی استانداری‌ها، رایزنی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و سازمان‌های منطقه‌ای و جهانی؛
۳. دستیاری و مربی‌گری آموزشی در مطالعات محوطه‌های متعدد باستانی و باستان‌شناسی ایران مانند تپه گیان، تپه سیلک، شهر سوخته و دیگر محوطه‌های باستانی؛
۴. مدیریت در شناخت و حفظ میراث فرهنگی ایران به‌منظور نجات آن‌ها از خطر فراموشی و نابودی و نیز خارج کردن آن‌ها از سلطه بیگانگان و بومی‌سازی دانش ایرانی.

۵- تعداد و نوع واحدهای درسی:

با توجه به ضرورت رعایت ضوابط مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، پس از بررسی‌ها و مطالعات کارشناسی، برای عناوین دروس تخصصی اعتبار ۲ واحد و برای عناوین دروس اختیاری اعتبار ۲ واحد برای هر عنوان تعیین شده است.

*توجه: از مجموعه ۲۲ واحد دروس اختیاری، دانشجو ملزم به گذراندن ۸ واحد است.

** پایان‌نامه دکتری تاریخ معادل ۱۸ واحد افزون بر ۱۸ واحد دروس جداول تخصصی و اختیاری است.

جمع واحد‌ها: ۳۶ واحد

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول ۱: جدول دروس دوره دکتری تاریخ ایران قبل از اسلام

ردیف	نوع واحد درسی	تعداد واحد
	تخصصی	۱۰
	اختیاری	۸
	رساله	۱۸
	جمع	۳۶

جدول ۲: دروس تخصصی

ردیف	نام درس	تعداد واحد		تعداد واحد		پیش نیاز یا هم نیاز
		نظری	عملی	نظری	عملی	
۱	قرائت و بررسی کتیبه‌های عصر باستان	۲	-	۳۲	-	-
۲	تاریخ اساطیر و ادیان ایران باستان	۲	-	۳۲	-	-
۳	هنرها و صنایع در ایران باستان	۲	-	۳۲	-	-
۴	تحولات سیاسی، اجتماعی، اداری و اقتصادی ایران باستان	۲	-	۳۲	-	-
۵	مناسبات ایران با کشورهای همسایه در ایران باستان	۲	-	۳۲	-	-
	جمع	۱۰	-	۱۶۰	-	-

جدول ۳: دروس اختیاری

ردیف	نام درس	تعداد واحد		تعداد واحد		پیش نیاز یا هم نیاز
		نظری	عملی	نظری	عملی	
۱	تاریخ نگاری در ایران	۲	-	۳۲	-	-
۲	قرائت و بررسی کتیبه های دوران اشکانی و ساسانی	۲	-	۳۲	-	-
۳	جغرافیای تاریخی ایران	۲	-	۳۲	-	-
۴	جامعه شناسی تاریخی ایران	۲	-	۳۲	-	-
۵	زبان اوستایی	۲	-	۳۲	-	-
۶	روش تحقیق پیشرفته	۲	-	۳۲	-	-
۷	ایران در تاریخ نگاری جهان باستان	۲	-	۳۲	-	-
۸	شمایل نگاری و شمایل شناسی در ایران باستان	۲	-	۳۲	-	-
۹	زن در ایران و تمدن های جهان باستان	۲	-	۳۲	-	-
۱۰	تقویم و گاهشماری در ایران و جهان باستان	۲	-	۳۲	-	-
۱۱	بررسی تحولات تاریخی - باستان شناختی ایران باستان در سده اخیر	۲	-	۳۲	-	-
	جمع	۲۲	-	۳۵۲	-	-

* توجه: دانشجوی می تواند به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی گروه، حداکثر دو درس به ارزش ۴ واحد درسی از سایر رشته ها و گرایش های مرتبط موجود در دانشگاه اخذ نماید.

جدول ۴- پایان نامه

عنوان درس	تعداد واحد
پایان نامه	۱۸

فصل سوم

ویژگی‌های هریک از دروس (هدف و سرفصل دروس)

قرائت و بررسی کتیبه‌های ایران باستان

Reading and Analysis of Ancient Iranian Inscriptions

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: دارد پروژه: دارد توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: جهت فهم کتیبه‌ها، دانشجویان نیاز به تمرین و بررسی تطبیقی کتیبه‌ها دارند.
نوع درس: تخصصی	پیش نیاز: -

هدف درس:

بررسی پیدایش و سیر تحول زبان‌ها و خطوط در ایران باستان با تاکید بر فارسی باستان.

رئوس مطالب:

- دوره‌بندی تاریخی زبان فارسی و معرفی انواع خطوط و زبان‌های ایران باستان و ذکر ویژگی‌های آن‌ها؛
- تاریخچه پیدایش خط و توانایی نسبی در خواندن و نگارش خط؛
- تحلیل و بررسی خط ایلامی؛
- معرفی و بررسی انواع زبان‌ها و خطوط رایج در عصر هخامنشی؛
- «خط میخی»: مبدأ خط، طرز نگارش، زمان و علل منسوخ شدن.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

بازدید: جهت آشنایی دانشجویان با کتیبه‌های ایران باستان، نیاز به بازدید علمی است.

منابع:

- ابوالقاسمی، م. (۱۳۷۶). راهنمای زبان‌های باستانی ایران، ج۲، تهران: سمت.
- ابوالقاسمی، م. (۱۳۸۹). تاریخ زبان فارسی، تهران: سمت.
- راشدمحصل، م.ت. (۱۳۸۰). کتیبه‌های ایران باستان، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- شارپ، ر.ن. (۱۳۵۶). فرمان‌های شاهان هخامنشی، شیراز: نشر دانشگاه شیراز.
- کنت، ر.گ. (۱۳۹۲). فارسی باستان، ادبیات و دستور آن، ترجمه سعید عریان، تهران: نشر طه‌وری.
- لوکوک، پ. (۱۳۸۳). کتیبه‌های فارسی باستان، ترجمه نازیلا خلخالی، تهران: نشر معین.
- ناتل خانلری، پ. (۱۳۶۵). تاریخ زبان فارسی، ج۳، تهران: نشر نو.
- Afzal Toosi, E., (2009). From Calligraphy to Typography. Tehran: Hirmand.
- Curtis. J.; Tallis, N., (2013). Forgotten Empire: the World of Ancient Persia (K. Bahari, Trans.). Tehran: Forouzan.
- Humbach, H., (1998). "Old Persian and Middle Iranian epigraphy". In *Encyclopædia Iranica*. vol. VIII. New York: Bibliotheca Persica Press.
- Skjærvø, P. S., (2016). An Introduction to Old Persian. vol. 2. Harvard: Harvard University Press.
- Tselentis, J., (2013). Type, form, & function: A Handbook on the Fundamentals of Typography, (M. Ghollizadeh Trans.). Tehran: Farhangsara-Mirdashti.

تاریخ اساطیر و ادیان ایران باستان

The History of the Myths and Religions in Ancient Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: دارد توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: تخصصی	پیش نیاز: -

هدف درس:

بررسی و واکاوی اسطوره‌ها، باورها و عقاید دینی دوره ماد، هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان.

رئوس مطالب:

- بررسی و تحلیل اساطیر ایران باستان؛
- بررسی ادیان رایج در ایلام باستان؛
- آشنایی با مهرپرستی و ریشه‌های آن؛
- بررسی و تحلیل دین زرتشت، شامل: ریشه و تبار زردشت، ظهور آیین زردشت، باورها و اصول تعلیمی زردشت، سلسله مراتب مذهبی در آیین زرتشت، تحریف آیین زردشت؛
- بررسی و تحلیل مانویت، شامل: خاستگاه مانی، نوشته‌های مانی، اندیشه‌های مانی، اسطوره‌شناسی کیش مانی، تعلیمات و آموزه‌های دینی مانی، رویکرد روحانیان زردشتی و پادشاهان ساسانی نسبت به آیین مانی؛
- بررسی و تحلیل آیین مزدک، شامل: شناخت شخصیت مزدک، آموزه‌های مزدک، نگاه روحانیان زردشتی و پادشاهان ساسانی نسبت به جنبش مزدک؛
- مسیحیت در ایران، عوامل گسترش مسیحیت در ایران، مناسبات ایرانیان باستان با مسیحیان، نگاه روحانیان زردشتی و پادشاهان ساسانی نسبت به مسیحیان؛
- وضع پیروان دیانت یهود در ایران باستان.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

بازدید: جهت درک و شناخت بهتر معماری و جنبه‌های هنری معابد ایران باستان، دانشجویان نیاز به بازدید از این معابد دارند.

منابع اصلی:

- بنونیست، الف. (۱۳۵۴). دین ایرانی بر پایه متن‌های مهم یونانی. ترجمه بهمن سرکاراتی، تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
- بهار، م. (۱۳۷۵). ادیان آسیایی، تهران: نشر چشمه.
- دوستخواه، ج. (۱۳۷۴). اوستا، ج۲، تهران: نشر مروارید.
- ستاری، ج. (۱۳۹۵). اسطوره در جهان امروز، تهران: نشر مرکز.
- مینوی، م. (۱۳۰۴). نامه تنسر به گشنسب، تهران: انتشارات خوارزمی.
- موله، م. (۱۳۹۵). آیین، اسطوره و کیهان‌شناسی در ایران باستان، ترجمه محمد میرزایی، تهران: نگاه معاصر.
- نیبرگ، ه.س. (۱۳۵۹). دین‌های ایران باستان، ترجمه سیف‌الدین نجم‌آبادی، تهران: نشر مرکز ایران.
- نیولی، گ. (۱۳۹۰). از زردشت تا مانی، ترجمه آرزو رسولی، تهران: نشر ماهی.
- ویدن‌گرن، گ. (۱۳۷۶). مانی و تعلیمات او، ترجمه زهت صفای اصفهانی، تهران: نشر مرکز.
- یاحقی، م.ج. (۱۳۹۴). فرهنگ اساطیر و داستان‌واره‌ها در ادبیات فارسی. تهران: فرهنگ معاصر.

منابع فرعی:

- الیاده، م. (۱۳۹۳). چشم‌اندازهای اسطوره، ترجمه جلال ستاری، تهران: نشر توس.
- بویس، م. (۱۳۷۵). تاریخ کیش زرتشت، ترجمه همایون صنعتی زاده، ج۳، تهران: نشر توس.
- دوشن‌گیمن، ژ. (۱۳۷۵). دین ایران باستان، ترجمه رویا منجم، تهران: نشر فکر روز.
- طهماسبی، ع. (۱۳۹۸). از کشف تا موسی و ذوالقرنین، تهران: یادآوران.

- کریستن سن، الف. (۱۳۶۸). نمونه‌های نخستین انسان و نخستین شهریار، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، تهران: نشر معین.
- موله، م. (۱۳۶۳). ایران باستان، ترجمه ژاله آموزگار، تهران: نشر توس.
- هیوم، ر. (۱۳۸۲). ادیان زنده جهان، ترجمه عبدالرحیم گواهی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- هینلز، ج. (۱۳۷۵). شناخت اساطیر ایران، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، تهران: چشمه.
- Malandra, W. M., (1983). An Introduction to Ancient Iranian Religion, Minnesota: Minnesota University Press.
- Menasce, J. P., (1973). Le troisième livre du Dēnkart, Paris: Klincksieck.
- Perikhanian, A., (1997). The Book of Thousand Judgements, A Sasanian law-book, with Introduction, translation and transliteration of the Pahlavi Text, Notes, Glossary and Indexes, trans. From Russian by Nina Garsoïan, California and New York: Costa Mesa.
- Pirart, É., (2010). Les Adorables de Zoroastre, Textes avestiques traduits et présents par Éric Pirart, Paris: Max Milo Éditions.
- Williams, A. V., (1990). The Pahlavi Rivāyat, vol. I-II, Copenhagen: The Royal Danish Academy of sciences and letters.

هنرها و صنایع در ایران باستان

Arts and Industries of Ancient Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: دارد توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: تخصصی	پیش نیاز: -

هدف درس:

نقد و بررسی تحلیلی ابعاد گوناگون هنر در تمدن ایران باستان، سرچشمه‌ها و سیر تطور و تکامل هنر در تاریخ ایران عصر ماد، هخامنشی، سلوکی، اشکانی و ساسانی.

رئوس مطالب:

- مفهوم هنر در ایران باستان؛
- بررسی و تحلیل تعامل هنری میان تمدن‌های ایران باستان با ملل هم‌جوار؛
- شناخت ادوار هنر در تمدن‌های کهن ایران، نظیر تمدن ایلام، اورارتو، جیرفت، شهر سوخته و...؛
- آثار و شاخه‌های هنر ایرانی باستان، نظیر تزئین ابنیه، هنرهای فلزی و مستظرفه، کاشی‌کاری، گچ‌بری، سفال‌گری، نقاشی، منسوجات، قالی‌بافی و پارچه‌بافی؛
- مکاتب و سبک‌های معماری ایرانی در عصر ماد، هخامنشی، اشکانی و ساسانی؛
- تأثیر هنر ایرانی بر هنر اسلامی در ادوار ایران دوره اسلامی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

بازدید: جهت واکاوی نقش برجسته‌های تمدن‌های ایران باستان، دانشجویان نیازمند بازدید و بررسی میدانی این نقوش در محوطه‌های تاریخی ایران هستند.

منابع اصلی:

- آژند، ی. (۱۳۹۶). تاریخ هنر باستان، تهران: انتشارات سمت.
- پُرادا، الف.، با همکاری رابرت دایسون و کمک‌های چارلز ویلکینسون (۱۳۹۱). هنر ایران باستان (تمدن‌های پیش از اسلام)، برگردان و حواشی یوسف مجیدزاده، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- سرفراز، ع. و فیروزمندی، ب. (۱۳۹۲). باستان‌شناسی و هنر (دوران تاریخی ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی)، تهران: مارلیک.
- گدار، الف. (۱۳۴۰). هنر ایران، ترجمه بهروز حبیبی، تهران: نشر دانشگاه ملی.
- لوکونین، و. گ. (۱۳۸۷). تمدن ایران ساسانی، ترجمه عنایت‌الله رضا، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- هرمان، ج. (۱۳۷۹). تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

منابع فرعی:

- آرنولد، ت. و دیگران (۱۳۷۸)، سیر و صور نقاشی ایرانی، ترجمه یعقوب آژند، تهران: نشر مولی.
 - براند، ه. (۱۳۸۰). معماری ایران اسلامی، ترجمه باقر آیت‌الله‌زاده شیرازی، تهران: نشر روزنه.
 - کونل، الف. (۱۳۸۷). هنر اسلامی، ترجمه هوشنگ طاهری، تهران: نشر ابن‌سینا.
 - مددپور، م. (۱۳۷۴). تجلیات حکمت معنوی در هنر اسلامی، تهران: امیرکبیر.
 - والبتانی، م. (۱۳۸۶). اسلام و هنر، ترجمه حسین صابری، مشهد: آستان قدس رضوی.
 - ویسهوفر، ژ. (۱۳۸۹). ایرانیان، یونانیان و رومیان: نگاهی به دادوستد فرهنگی میان ایران و یونان، ترجمه جمشید ارجمند.
- تهران: فرزانه روز.

- Canepa, M. P., (2014). "Topographies of Power, Theorizing the Visual, Spatial and Ritual Contexts of Rock Reliefs in Ancient Iran", In Ömür Harmanşah (ed.), *Of rocks and water: Towards an archaeology of place* (Joukowsky Institute Publication 5). 55–92.
- Harper, P. O., Meyers P., (1981). *Silver Vessels of the Sasanian Period*, vol. 1: Royal Imagery, New York: Metropolitan Museum Press.
- Harper, P. O., (2011). "Art in Iran v. Sasanian Art", *Encyclopedia Iranica*, Vol. II, Fasc. 6, pp. 585-594.
- Herrmann, G., and Curtis, V. S., (2002). "Sasanian Rock Reliefs", *Encyclopaedia Iranica*, online edition, available at <http://www.iranicaonline.org/articles/sasanian-rock-reliefs> (accessed on 16 August 2017).
- Luschey, H., (2013). "Bisotun ii. Archeology", *Encyclopaedia Iranica*, Vol. IV, Fasc. 3, pp. 291-299.

تحولات سیاسی، اجتماعی، اداری و اقتصادی ایران باستان

Political, Social, Bureaucratic, and Economic Developments in Ancient Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: دارد توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: تخصصی	پیش نیاز: -

هدف درس:

بررسی و تحلیل تاریخ تحولات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و اداری در ایران باستان.

رئوس مطالب:

- تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و اداری هخامنشیان؛
- بررسی عصر گذار از حکومت هخامنشی به عصر یونانی مآبی؛
- هلنیسم (یونانی مآبی) در ایران و بررسی تغییرات ساختار اجتماعی و سیاسی در گستره فلات ایران؛
- تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و اداری اشکانیان؛
- تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و اداری ساسانیان؛
- تأثیر نهاد دینی زردشتی بر مناسبات سیاسی و اجتماعی عصر ساسانی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

بازدید: نیاز به بررسی میدانی کتیبه‌های هخامنشی و ساسانی.

منابع اصلی:

- تاریخ ایران کمبریج (۱۳۷۶). ج ۳، ترجمه حسن انوشه، تهران: نشر امیرکبیر.
- دینوری، الف. (۱۳۶۴). اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران: نشر نی.
- طبری، م. (۱۳۶۲). تاریخ طبری (تاریخ الرسل والملوک)، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ج ۴، تهران: نشر اساطیر.
- کتیبه‌های بر جای مانده از عصر هخامنشی به صورت بررسی میدانی در محوطه‌ها.
- کتیبه‌های بر جای مانده از عصر ساسانی به صورت بررسی میدانی در محوطه‌ها.
- فره‌وشی، ب. (۱۳۵۴). کارنامه اردشیر بابکان، تهران: نشر دانشگاه تهران.

منابع فرعی:

- استرابو (۱۳۸۰). جغرافیا، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران: انتشارات موقوفات ایرج افشار.
- پروکوپئوس (۱۳۸۴). جنگ‌های ایران و روم، ترجمه محمد سعیدی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- گسنوفون (۱۳۸۰). آناباسیس، ترجمه احمد بیرشک، تهران: نشر کتابسرا.
- مسعودی (۱۳۷۰). مروج الذهب و معادن الجواهر، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- Alram, M., Gyselen, R., (2003). Sylloge Nummorum Sasanidarum Paris-Berlin-Wien. Band I. Ardashir I. - Shapur I. (Veröffentlichungen der numismatischen Kommission, Band 41). Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Alram, M., Gyselen, R., (2012). Sylloge Nummorum Sasanidarum. Tome II. Ohrmazd I. Ohrmazd II. (Paris/Berlin/Wien) Veröffentlichungen der numismatischen Kommission, Band 53, Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Boyce, M., (1993). "Corpse", in Encyclopaedia Iranica, Vol. VI, Fasc. 3, pp. 279-286.
- Brosius, M., (2006). The Persians. London and New York: Routledge.
- Cook, J. M., (2006). The Persian Empire. New York: Barnes & Noble.
- Kuhrt, A., (2013). The Persian Empire: A Corpus of Sources from the Achaemenid Period. New York: Routledge.
- Kosmin, P. J., (2014). The Land of the Elephant Kings: Space, Territory, and Ideology in Seleucid Empire. Harvard: Harvard University Press.
- Šahrestānīha-ī Ērānšahr (2002). A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History, (Touraj Daryaee Trans.), Costa Mesa: Mazda Publishers.
- Shayegan, M. R., (2011). Arsacids and Sasanians. Political Ideology in Post-Hellenistic and Late Antique Persia. Cambridge: Cambridge University Press.

مناسبات ایران با کشورهای همسایه در ایران باستان

Relations of Iran with the Neighboring Countries in Ancient Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: دارد توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: تخصصی	پیش نیاز: -

هدف درس:

بررسی و تحلیل روابط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایرانیان باستان با سرزمین های دیگر.

رئوس مطالب:

- تاریخ مناسبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی هخامنشیان با یونانیان؛
- هلنیسم در ایران؛
- تاریخ مناسبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اشکانیان با یونانیان و رومیان؛
- تاریخ مناسبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ساسانیان با رومیان؛
- تاریخ مناسبات ایرانیان و هندیان در دوره باستان؛
- مناسبات ایران و عرب ها در دوره باستان؛
- تمدن های باستانی در آسیای غربی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

بازدید: -

منابع اصلی:

- استرابو (۱۳۸۰). جغرافیا، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران: انتشارات موقوفات ایرج افشار.
- پروکوپئوس (۱۳۸۴). جنگ‌های ایران و روم، ترجمه محمد سعیدی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- تاریخ ایران کمبریج (۱۳۷۶). ج ۱-۳، ترجمه حسن انوشه، تهران: نشر امیرکبیر.
- فره‌وشی، ب. (۱۳۵۴). کارنامه اردشیر بابکان، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- گسنوفون (۱۳۸۰). آناباسیس، ترجمه احمد بیرشک، تهران: نشر کتابسرا.

منابع فرعی:

- طبری (۱۳۶۲). تاریخ طبری (تاریخ الرسل والملوک)، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ج ۴، تهران: نشر اساطیر.
- مسعودی (۱۳۶۸). التنبیه والاشراف، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- مسعودی (۱۳۷۰). مروج الذهب و معادن الجوهر، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- Agathias, (1975). The Histories, (J. D. C. Frendo Trans.), Berlin and New York.
- Ammianus Marcellinus, (1937-1939). The Surviving Books of the History, edited and translated by J.C. Rolfe, Massachusetts, Cambridge.
- Börm, H., (2016). "A Threat or a Blessing? The Sasanians and the Roman Empire". In Binder, Carsten; Börm, Henning; Luther, Andreas (eds.): *Diwan. Studies in the History and Culture of the Ancient Near East and the Eastern Mediterranean*. Wellem, 615-646.
- Butcher, K., (2003). Roman Syria and the Near East, Los Angeles: Getty Publications.
- Greatrex, G. B., (2005). "Byzantium and the East in the Sixth Century". In Maas, Michael (ed.). *The Cambridge Companion to the Age of Justinian*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Šahrestānīha-ī Ērānšahr (2002). A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History, (Touraj Daryaee Trans.), Costa Mesa: Mazda Publishers.
- Sebeos, The Armenian History attributed to Sebeos (1999). translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool: Liverpool University Press.
- Duchesne-Guillemin, M., (1993). "Les instruments de musique dans l'art sassanide", In *Iranica Antiqua, supplément VI*.

قرائت و بررسی کتیبه‌های دوران اشکانی و ساسانی

Reading and Analysis of Arsacid and Sasanid Inscriptions

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: دارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: جهت فهم کتیبه‌ها، دانشجویان نیاز به تمرین و بررسی تطبیقی کتیبه‌ها دارند.
نوع درس: اختیاری	پیش‌نیاز: -

هدف درس:

بررسی پیدایش و سیر تحول زبان‌ها و خطوط پهلوی اشکانی و ساسانی.

رئوس مطالب:

- شناخت خط فارسی میانه یا پهلوی کتیبه‌ای (خواندن کتیبه‌ها، مهرها و سکه‌های ساسانی).
- خط پهلوی اشکانی و ساسانی: مبدأ خط، طرز نگارش، زمان و علل منسوخ شدن.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: جهت شناخت دانشجویان از کتیبه‌های ایران باستان، نیاز به بازدید میدانی است.

منابع اصلی:

- آموزگار، ژ. و تفضلی، الف. (۱۳۷۲). زبان پهلوی: ادبیات و دستور آن، تهران: معین.
- تفضلی، الف. (۱۳۷۸). تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، به کوشش ژاله آموزگار، تهران: نشر سخن.
- راشدمحصل، م.ت. (۱۳۸۰). کتیبه‌های ایران باستان، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- رضایی باغبیدی، ح. (۱۳۸۸). تاریخ زبان‌های ایرانی، تهران: مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی.
- مکنزی، دن. (۱۳۸۸). فرهنگ کوچک پهلوی، ترجمه مهشید میرفخرایی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

منابع فرعی:

- ابوالقاسمی، م. (۱۳۸۹). تاریخ زبان فارسی، تهران: سمت.
- ابوالقاسمی، م. (۱۳۷۶). راهنمای زبان‌های باستانی ایران، ج ۲، تهران: سمت.
- ارانسکی، ی.م. (۱۳۷۸). زبان‌های ایرانی، ترجمه علی‌اشرف صادقی، تهران: سخن.
- Anklesaria, B. T., (1962). Rivāyat-i Hēmīt-i Asavahistān, Vol. 1, Pahlavi Text, Bombay.
- Anklesaria, B. T., (1969). The Pahlavi Rivāyat of Ādurfārnabag and Fārnabag-Srōš, 2 vol., Bombay.
- Skjaervo, P. O., (2012). "The Zoroastrian Oral Tradition as Reflected in the Texts," in Alberto Cantera, ed., *The Transmission of the Avesta, Iranica 20*, Wiesbaden: Harrassowitz, pp. 3–48.
- Cereti, C. G., (2013). "Middle Persian Literature i. Pahlavi Literature", in Encyclopaedia Iranica, Encyclopædia Iranica, online edition, 2009, available at <http://www.iranicaonline.org/articles/middle-persian-literature-1-pahlavi> (accessed on 16 October 2012).
- Gignoux, Ph., (1972). Glossaire des inscriptions pehlevies et parthes, London: Lund Humphries.
- Nyberg, H. S., (1964). A Manual of Pahlavi, Wiesbaden: Wiesbaden University press.
- Mâdigân-i-Hazâr Dâdîstân (1901). A photozincographed Facsimile of a Ms. belonging to the Mânockji Limji Hoshang Hâtariâ Library in the Zarthoshti Anjuman Âtashbeharâm, with an introduction by Jivanji Jamshedji Modi, Poona.
- Menasce, J. P., (1973). Le troisième livre du Dēnkart, Paris.
- Perikhanian, A., (1997). The Book of Thousand Judgements, A Sasanian law-book, with Introduction, translation and transliteration of the Pahlavi Text, notes, Glossary and Indexes, tr. From Russian by Nina Garsoïan, California and New York: Costa Mesa.
- Safa Isfehiani, N., (1998). Rivāyat-e ēmit-e āsavahištān, mote'alegh be sadeh-e chahārom-e hejri, Tadvin, Āvānevisivatarjomehazmatn-e pahlavi, Téhéran.

زبان اوستایی Avestan Language

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: دارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: جهت فهم متون اوستایی، دانشجویان نیاز به تمرین و بررسی این متون دارند.
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

بررسی و تبیین پیدایش و سیر تحول خط و زبان اوستایی.

رئوس مطالب:

- تاریخ پیدایش و تحول خط و زبان اوستایی.
- خط و زبان اوستایی: مبدأ خط، طرز نگارش و ترجمه های آن.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- تفضلی، الف. (۱۳۷۸). «ادبیات اوستایی»، در تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام. به کوشش ژاله آموزگار، تهران: نشر سخن.
- راشدمحصل، م.ت. (۱۳۸۰). کتیبه‌های ایران باستان، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- رضایی‌باغبیدی، ح. (۱۳۸۸). تاریخ زبان‌های ایرانی، تهران: مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی.

منابع فرعی:

- ابوالقاسمی، م. (۱۳۸۹). تاریخ زبان فارسی، تهران: سمت.
- ابوالقاسمی، م. (۱۳۷۶). راهنمای زبان‌های باستانی ایران، ج ۲، تهران: سمت.
- ارانسکی، ی.م. (۱۳۷۸). زبان‌های ایرانی، ترجمه علی‌اشرف صادقی، تهران: سخن.
- Beekes, R. S. P., (1988). A Grammar of Gatha-Avestan, Leiden: Brill.
- Hoffmann, K., Forssman, B., (1996). Avestische Laut- und Flexionslehre, Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft 84, Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.
- Kellens, J., (1990). "Avestan syntax", Encyclopedia Iranica, 3/sup, London: Routledge & Kegan Paul.
- Skjærvø, P. O., (2006). Old Avestan, Harvard, Harvard University Press.
- Skjærvø, P. O., (2006). Introduction to Young Avestan, Harvard, Harvard University Press.
- Vaan, M., (2014), Introduction to Avestan, Brill.

تاریخ‌نگاری در ایران

Historiography in Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: اختیاری	پیش‌نیاز: -

هدف درس:

تحلیل و تبیین مکاتب و سنت‌های تاریخ‌نگاری در تمدن ایران و اسلام.

رئوس مطالب:

- پیشینه تاریخ‌نگاری، نظریه‌ها در زمینه انواع تاریخ، قانونمندی‌های تاریخی و ارزش و اعتبار تاریخ؛
- زمینه‌ها و عوامل پیدایش و رشد تاریخ‌نگاری در تمدن ایران و اسلام و جایگاه آن در میان علوم اسلامی؛
- مکتب‌های اولیه تاریخ‌نگاری ایرانیان باستان و ایرانیان مسلمانان؛
- انواع تاریخ‌نگاری مسلمانان: سیره، فتوح، مقتل، نسب، طبقات، مالیه‌نگاری و...؛
- ادوار نگارش تاریخی در جهان اسلام و تحول آن: عثمانی، هند و ایران و جایگاه آن در تمدن اسلامی؛
- آموزه‌های ایرانی و اسلامی و نظریه‌های نوین در زمینه تاریخ‌نگاری مطلوب؛
- مکاتب نوین تاریخ‌نگاری ایرانی-اسلامی؛
- پیشینه نقد متون (کارل لاخمان و نقد متون جدید).

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- تاور، ف. و دیگران (۱۳۶۱). تاریخ‌نگاری در اسلام، ترجمه یعقوب آژند، تهران: نشر گستره.
- آیین‌وند، ص. (۱۳۷۷). علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی، ج ۱، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ابن خلدون (۱۳۳۷). مقدمه، ترجمه پروین گنابادی، ج ۲، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- استنفورد، م. (۱۳۸۵). درآمدی بر تاریخ‌پژوهی، ترجمه مسعود صادقی، تهران: سمت و امام صادق.

منابع فرعی:

- الدورى، ع. و عالم‌زاده، ه. (۱۳۶۲). علم‌التاریخ عند العرب، بیروت: دارالمشرق.
- ایگوس، گ. (۱۳۸۹). تاریخ‌نگاری در سده بیستم از عینیت علمی تا چالش پسامدرن، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: سمت.
- جعفری، ی. (۱۳۶۶). بینش تاریخی قرآن، قم: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- حضرتی، ح. و دیگران (۱۳۸۲). دانش تاریخ و تاریخ‌نگاری اسلامی، قم: بوستان کتاب.
- خضر، ع. (۱۳۸۹). مسلمانان و نگارش تاریخ‌پژوهشی در تاریخ‌نگاری اسلامی، ترجمه صادق عبادی، تهران: (سمت) و مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
- روزنتال، ف. (۱۳۶۵). تاریخ تاریخ‌نگاری در اسلام، ترجمه اسدالله آزاد، مشهد: آستان قدس، مؤسسه چاپ و انتشارات.
- سزگین، ف. (۱۳۶۶). کتابخانه‌ها و مجموعه‌های نسخ خطی عربی در جهان، ترجمه چنگیز پهلوان، تهران: معارف.
- ناجی، م. و دیگران (۱۳۸۹). تاریخ و تاریخ‌نگاری، ترجمه شهناز رازپوش و محمد تقی‌زاده مطلق و سپیده معتمدی، تهران: نشر علم.
- نورائی، م. و شعرافچی‌زاده، م. (۱۳۹۰). تاریخ‌نگاری محلی و خط‌نویسی در مصر دوره اسلامی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

- Chisholm, R. B., Howard, D. M., (2006). Interpreting the Historical Books: An Exegetical Handbook, Oxford: Oxford University Press.
- Clark, E. A., (2009). History, Theory, Text: Historians and the Linguistic Turn, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Miller, S., (2008). Trust in Texts: A Different History of Rhetoric.
- Nelson, R. D., (2011). The Historical Books: Interpreting Biblical Texts Series, I.B.Tauris.

جغرافیای تاریخی ایران

Historical Geography of Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

شناخت رابطه متقابل تاریخ و جغرافیا، نقش عوامل جغرافیایی در ایجاد، توسعه و نابودی شهرها و راهها، نقش عوامل تاریخی در تغییرات جغرافیای شهری و روستایی در عصر حکومت‌های ماد، هخامنشی، اشکانی و ساسانی.

رئوس مطالب:

- تعریف و مفهوم جغرافیای تاریخی، اهداف، روش تحقیق، بررسی دیدگاه‌ها نسبت به جغرافیای تاریخی؛
- اثرات و روابط متقابل تاریخ و جغرافیا: رابطه تاریخ و جغرافیا، اثر محیط و عوامل جغرافیایی بر مسائل تاریخی؛
- بررسی فلات ایران: موقعیت جغرافیایی فلات، ویژگی‌های توپوگرافی، پیدایش اولین کانون‌های حکومتی در فلات؛
- دوره‌بندی تاریخی مناطق عمده (ایالات و ولایات) و شهرهای ایران در ادوار مختلف تاریخ ایران باستان؛
- سیر تاریخی تحول جاده ابریشم و ایستگاه‌های مهم ایرانی آن در عصر باستان؛
- نام شهرها و تغییرات آن‌ها در ادوار تاریخی ایران باستان؛
- زیربناها و ابنیه مهم، سدها، راهها، استحکامات دفاعی و ارتباط آن‌ها با موقعیت تاریخی شهرها؛
- اساطیر و موقعیت جغرافیایی شهرها در طول تاریخ (بانی تاریخی-اساطیری شهرها و علل ویرانی آن‌ها).

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- بارتولد، و. (۱۳۷۲). تذکره جغرافیایی تاریخ ایران، ترجمه حمزه سردادور، تهران: توس.
- بیات، ع. (۱۳۷۱). کلیات جغرافیای تاریخی ایران، تهران: امیرکبیر.
- حقیقت، ع. (۱۳۷۶). فرهنگ تاریخی-جغرافیایی ایران، تهران: قومس.
- سرفراز، ع. و فیروزمندی، ب. (۱۳۹۲). باستانشناسی و هنر دوران تاریخی (ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی)، تهران: مارلیک.
- لسترنج، گ. (۱۳۹۳). جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی، ترجمه محمود عرفان، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- مشکور، م.ج. (۱۳۷۱). جغرافیای تاریخی ایران باستان، تهران: دنیای کتاب.

منابع فرعی:

- چکنگی، ع.ر. (۱۳۷۸). فرهنگ‌نامه تطبیقی مکان‌های جغرافیایی، مشهد: آستان قدس.
- ثامنی، ج. (۱۳۷۲). فرهنگ القاب و عناوین شهرها، مشهد: جهان اندیشه.
- کیانی‌هفت‌لنگ، ک. (۱۳۸۰). ایران، کتاب جغرافیا، تهران: سازمان فرهنگ اسلامی.
- لوکونین، و.گ. (۱۳۸۴). تمدن ایران ساسانی، ترجمه عنایت‌الله رضا، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- نوبان، م. (۱۳۷۶). نام مکان‌های جغرافیایی در بستر زمان، تهران: ما.
- نه‌چیری، ع. (۱۳۷۰). جغرافیای تاریخ شهرها، تهران: مدرسه.
- Pourshariati, P., (2008). Decline and fall of the Sasanian Empire. The Sasanian-Parthian Confederacy and the Arab Conquest of Iran, London-New York: I. B. Tauris.
- Procopius, (1992). History of the Wars, translated by H.B. Dewing, Loeb Classical Library, Harvard: Harvard University Press.
- Sebeos, the Armenian history attributed to Sebeos (1999). Translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool: Liverpool University Press.
- Trümplemann, L., (1984). Sassanian graves and burial customs, in R. Boucharlat et J.-F. Salles (eds.), *Arabie orientale, Mésopotamie et Iran méridional de l'âge du fer au début de la période islamique* (réunion de travail, Lyon, 1982, Maison de l'Orient), Recherche sur les civilisations mémoire 37, Editions Recherche sur les Civilisations, Paris, p. 317-29.

جامعه‌شناسی تاریخی ایران
Historical Sociology of Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین:
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

بررسی و تحلیل نظریات مختلف متفکران، جامعه‌شناسان در خصوص ظهور و بروز جوامع باستانی در ایران و جامعه‌شناسی جوامع پیشین بر اساس اسناد و گزارشات تاریخی.

رئوس مطالب:

- رابطه تاریخ و جامعه‌شناسی؛
- نوآوری نظری یا روش‌شناختی در جامعه‌شناسی تاریخی؛
- تاریخ اجتماعی ایران؛
- مطالعه تطبیقی ایران و سایر کشورها درباره یک واقعه تاریخی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی؛
- مطالعه تاریخی در مورد یک پدیده یا نهاد اجتماعی، اقتصادی و سیاسی؛
- مطالعه سیر تحول یک رسم، سنت، آیین، هنجار، قانون، عادات، سبک زندگی، شیوه‌های معیشتی، حکومت‌داری و آموزش و پرورش در عصر باستان؛
- مطالعه سیر تغییرات اجتماعی با توجه به روند مدرن شدن؛
- مطالعه جنبش‌های اجتماعی؛
- ارزیابی انتقادی جامعه‌شناسی تاریخی؛
- دولت-ملت در جامعه‌شناسی تاریخی؛
- مطالعه طولی نرخ تغییرات یک واقعه به صورت درون کشوری (ایران) و بین کشوری.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- اسمیت، د. (۱۳۸۶). برآمدن جامعه‌شناسی تاریخی. ترجمه هاشم آغاجری. تهران: مروارید.
- اسکاچپل، ت. (۱۳۷۶). دولت‌ها و انقلاب اجتماعی. ترجمه مجید روین تن. تهران: سروش.
- اندرسون، پ. (۱۳۸۸). گذر از عهد باستان به فئودالیسم. ترجمه حسن مرتضوی. تهران: ثالث.
- بلوخ، م. (۱۳۶۳). جامعه فئودالی. ترجمه بهزاد باشی. تهران: آگاه.

منابع فرعی:

- آشتیانی، م. (۱۳۹۱). جامعه‌شناسی تاریخی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- استنفورد، م. (۱۳۸۲). درآمدی بر فلسفه تاریخ، ترجمه احمد گل محمدی، تهران: نی.
- استنفورد، م. (۱۳۸۴). درآمدی بر تاریخ پژوهی، ترجمه مسعود صادقی، تهران: سمت و دانشگاه امام صادق.
- استویانوویچ، ت. (۱۳۸۶). روش تاریخی یا پارادایم آنال. ترجمه نسرين جهانگرد، تهران: فضا.
- اسکاچپول، ت. (۱۳۸۸). بینش و روش در جامعه‌شناسی تاریخی، ترجمه هاشم آغاجری، تهران: مرکز.
- اسمیت، د. (۱۳۸۶). برآمدن جامعه‌شناسی تاریخی، ترجمه هاشم آغاجری، تهران: مروارید.
- التون، ج. ر. (۱۳۸۶). شیوه تاریخ‌نگاری. ترجمه منصوره اتحادیه، تهران: نشر تاریخ ایران.
- ریگین، ج. (۱۳۸۸). روش تطبیقی: فراسوی راهبردهای کمی و کیفی، ترجمه محمد فاضلی، تهران: آگه.
- Hall, J. A., Bryant, J. M., (2005). Historical Methods in the Social Sciences, 4 vol. London: Sage.
- Hobden, S., (1998). International Relations and Historical Sociology: Breaking down boundaries, London: Rutledge.
- Mahoney, J., Rueschemeyer, D., (2003). Comparative Historical Analysis in the Social Sciences, Cambridge: Cambridge University Press.
- Mill, J. S., (1862). System of Logic, London: West Strand.
- Szakolczai, A., (2000). Reflexive Historical Sociology, London: Rutledge.

روش تحقیق پیشرفته

Advanced Research Methodology

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: دارد توجیه در صورت نیاز به حل تمرین:
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

طرح مبانی و چگونگی روش تحقیق در حیطه‌های مختلف تاریخ‌نگاری ایران.

رئوس مطالب:

- روش تحقیق عمومی؛
- میدان‌های تحقیق در تاریخ‌نگاری ایران و اسلام؛
- موضوع‌یابی در میدان‌های تحقیق؛
- همگرایی و تمایزات روش‌شناسانه: تاریخ اجتماعی، جغرافیای تاریخی، فکلور؛
- سنت‌های تاریخ‌نگاری ایران و جهان؛
- طرح چشم‌اندازهای جدید در تاریخ‌نگاری؛
- نظریه بنیادی در تحقیقات تاریخ ایران.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

بازدید: -

منابع:

- حافظنیا، م.ر. (۱۳۸۲). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران: سمت.
- ساماران، ش. (۱۳۷۱-۱۳۷۰). روش‌های پژوهش در تاریخ، گروه مترجمان، ۴ ج.، مشهد: آستان قدس.
- کلارک، ک. (۱۳۶۶). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در تاریخ، ترجمه آوانس آوانسیان، تهران: اساطیر.
- ملایی‌توانی، ع.ر. (۱۳۸۶). درآمدی بر روش پژوهش در تاریخ، تهران: نی.
- نورائی، م. (۱۳۸۷). راهنمای نگارش در تاریخ، مشهد: جهاد دانشگاهی.
- Bently, B., (1999). Modern Historiography: London: Institute of Classical Studies, School of Advanced Study, University of London Press.
- Green and Kathleen, A., (1999). The Houses of History, Manchester: Manchester University Press.
- Mnslow, A., (2000). The Routledge companion to Historical studies: London: Routledge.
- Rosenthal, F., (1968). A History of Muslim Historiography, Leiden: Leiden University Press.

ایران در تاریخ‌نگاری جهان باستان

Iran in the Historiography of Ancient World

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: اختیاری	پیش‌نیاز: -

هدف درس:

بررسی و واکاوی گزارش‌های مربوط به ایران باستان در متون تاریخی تمدن‌های جهان باستان و شیوه‌های تاریخ‌نگاری تمدن‌های یونان، روم و چین باستان.

رئوس مطالب:

- روش‌های تاریخ‌نگاری تمدن‌های جهان باستان؛
- گزارش‌های مربوط به ایران باستان در متون تاریخی تمدن‌های جهان باستان؛
- واقعیت، غرض‌ورزی و دروغ: نوع نگاه به ایران باستان در تاریخ‌نگاری جهان باستان؛
- همگرایی و تمایزات روش‌شناسان؛
- تشابهات و تمایزات گزارش‌های مربوط به ایران باستان در متون یونانی و رومی با متون تاریخی چین باستان؛
- نظریه بنیادی در نحوه نگاه مورخان از جمله مورخان یونانی، رومی و چینی به ایران باستان.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- استنفورد، م. (۱۳۸۵). درآمدی بر تاریخ پژوهی، ترجمه مسعود صادقی، تهران: سمت و امام صادق.
- استرابو (۱۳۸۰). جغرافیا، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران: انتشارات موقوفات ایرج افشار.
- پروکوپئوس (۱۳۸۴). جنگ‌های ایران و روم، ترجمه محمد سعیدی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- گسنوفون (۱۳۸۰). آناباسیس، ترجمه احمد بیرشک، تهران: نشر کتابسرا.

منابع فرعی:

- دینوری، الف. (۱۳۶۴). اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران: نشر نی.
- فره‌وشی، ب. (۱۳۵۴). کارنامه اردشیر بابکان، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- Agathias, (1975). The Histories, (J. D. C. Frendo Trans.), Berlin and New York.
- Ammianus Marcellinus, (1937-1939). The Surviving Books of the History, edited and translated by J.C. Rolfe, Massachusetts, Cambridge.
- Clark, E. A., (2009). History, Theory, Text: Historians and the Linguistic Turn.
- Dio Cassius, (1969). Dio's Roman History, translated by E. Cary, Loeb Classical, Cambridge: Cambridge University Press.
- Miller, S., (2008). Trust in Texts: A Different History of Rhetoric.
- Procopius, (1992). History of the Wars, translated by H. B. Dewing, Loeb Classical Library, Harvard: Harvard University Press.
- Sebeos, The Armenian history attributed to Sebeos (1999). translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool: Liverpool University Press.

شمایل نگاری و شمایل شناسی در ایران باستان

Iconography and Iconology in Ancient Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین:
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

مطالعه محتوا یا معانی آثار هنری تمدن های ایران باستان و کشف ارجاعات نمادین این آثار برای فهم فرهنگ و رسوم مردمان ایران در روزگار باستان.

رئوس مطالب:

- مفهوم شمایل نگاری و شمایل شناسی؛
- شمایل شناسی به عنوان ابزاری برای فهم مستندات تاریخ و فرهنگی ایران باستان؛
- شمایل نگاری در ایران باستان؛
- روش ها و نظریه های مربوط به دانش شمایل شناسی؛
- مطالعه سکه ها، نگاره ها و دیگر آثار تمدنی ایران باستان.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- دیمز، الف. (۱۳۸۸). تندیس‌گری و شمایل‌نگاری در ایران پیش از اسلام، ترجمه علی‌اکبر وحدتی، تهران: نشر ماهی.
- سیبیاک، ت. الف. (۱۳۹۱). نشانه‌ها: درآمدی بر نشانه‌شناسی، ترجمه محسن نوبخت، تهران: نشر علمی.
- شعیری، ح. ر. (۱۳۹۲). نشانه-معناشناسی دیداری، تهران: نشر سخن.
- عبدی، ن. (۱۳۹۱). درآمدی بر آیکونولوژی، تهران: نشر سخن.
- مورتگات، الف. (۱۳۸۹). هنر بین‌النهرین باستان: هنر کلاسیک خاور نزدیک، ترجمه زهرا باستی و محمدرحیم صراف، تهران: نشر سمت.
- نامور مطلق، ب. (۱۳۹۲). طاق‌بستان، تهران: نشر سخن.

منابع فرعی:

- Curtis, V. S., (2007). "Religious Symbols on Ancient Iranian coins", in G. Herrmann and J. Cribb (eds), *After Alexander: The Art of Central Asia* (Proceedings of the British Academy 133) (London), pp. 413-34.
- Black, J., Green, A., (1992). *Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia*, Austin: University of Texas Press.
- Buchanan, B., Moorey, P. R. S., (1988). *Catalogue of Ancient Near Eastern Seals in the Ashmolean Museum, vol. 3: The Iron Age Stamp Seals (c. 1200-350 BC)*, Oxford: Oxford University Press.
- Garrison, M. A., (2009). "Visual Representation of the Divine and the Numinous in Achaemenid Iran: Old Problems, New Directions", in: Ch. Uehlinger & F. Graf eds., *Iconography of Ancient Near Eastern Religions*, vol. 1: Pre-Hellenistic Periods, Introductory Essays, Leiden, Leiden University Press.
- Graham, M., (1998). *The Iconography of Rulership in Ancient West Mexico: Art and Archaeology of the Unknown Past*, edited by R. F. Townsend, 191-203, New York: Thames and Hudson.
- Gubel, E., (1993). "The Iconography of inscribed Phoenician glyptic", in B. Sass and Ch. Uehlinger (eds), *Studies in the iconography of Northwest Semitic inscribed seal* (OBO 125), Fribourg & Gottingen, 101-129
- Cornelius, I., (1990). *The Sun Epiphany in Job 38:12-15 and the iconography of the gods in the ancient Near East - the Palestinian connection.*

زن در ایران و تمدن‌های جهان باستان

Woman in Ancient Iran and Ancient Civilizations

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

مطالعه جایگاه زن از منظر سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در بستر تاریخ ایران و جهان باستان و مقایسه جایگاه آنان در روزگار باستان.

رئوس مطالب:

- بررسی و مطالعه جایگاه زنان در سیاست و اجتماع دوره هخامنشی و مقایسه آنان با زنان یونانی؛
- تبیین و تحلیل موقعیت زنان در دوره اشکانی و مقایسه آنان با زنان رومی؛
- تبیین و تحلیل موقعیت زنان در دوره ساسانی و مقایسه آنان با زنان رومی و بیزانسی؛
- شمایل‌نگاری و شمایل‌شناسی زنان در ایران باستان؛
- زن و نمادهای مرتبط با او در ایران و جهان باستان؛
- مطالعه سکه‌ها، نگاره‌ها و دیگر مواد فرهنگی با نقش زنان؛
- تحلیل نقش زن در بازآفرینی اساطیر.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- بار تلمه، ک. (۱۳۳۷). زن در حقوق ساسانی، ترجمه ناصرالدین صاحب الزمانی، تهران: موسسه مطبوعاتی عطایی.
- بروسیوس، م. (۱۳۸۹). زنان در ایران باستان، ترجمه محمود طلوعی، تهران: نشر تهران.
- دیمز، الف. (۱۳۸۸). تندیس‌گری و شمایل‌نگاری در ایران پیش از اسلام، علی اکبر وحدتی، تهران: نشر ماهی.
- مورتگات، الف. (۱۳۸۹). هنر بین‌النهرین باستان: هنر کلاسیک خاور نزدیک، ترجمه زهرا باستی و محمدرحیم صراف، تهران: نشر سمت.

منابع فرعی:

- جعفری، الف. (۱۳۹۳). زن در هستی‌شناسی زردشتی، نشریه معرفت/دیان، سال ششم، شماره اول، پیاپی ۲۱.
- سلطانی، س. (۱۳۸۴). گناهان زنان در ارداویراف‌نامه، نشریه پژوهش زنان، دوره ۳، شماره سوم.
- صالحی، ک. و نادری، ف. (۱۳۹۲). ساختار اجتماعی ازدواج در دوره ساسانی، جامعه‌شناسی تاریخی، دوره ۵، شماره ۲.
- لطیفی، ع. (۱۳۹۲). جایگاه زن و احکام ازدواج در دین مزدایی، نیمسال‌نامه تخصصی پژوهشنامه/دیان، سال دوم، شماره سوم.
- نیکنامی، ک. و دژم‌خوی، م. (۱۳۹۱). درآمدی بر نظام جنسیت و نابرابری اجتماعی در ایران دوره ساسانی، نشریه جامعه‌شناسی تاریخی، دوره ۴، شماره ۱، صص ۵۶-۶۹.

- Azarnouche, S., (2013). "Husraw ī Kawādān ud Rēdag-ē" (Khosrow fils de Kawād et un page), Texte pehlevie édité et traduit par Samra Azarnouche, *Studia Iranica*, Cahier 49, Paris.
- Foley, H., (2001). *Female Acts in Greek Tragedy* (Princeton and Oxford).
- Gignoux, Ph., Jullien, C., Jullien, F., (2009). "Noms propres syriaques d'origine iranienne" [Iranisches Personennamenbuch, M. Mayrhofer / R. Schmitt (edd.), Band VII. *Iranische Namen in semitischen Nebenüberlieferungen*, Faszikel 5], Vienne: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Hassanabadi, M., (2009). "The situation of Women in Sasanian Iran: Reflections on the story of Bahrām Gōr and his Mistress", *Orientalia Suecana LVIII* (2009), p. 60-68.
- Sangari, E., (2013). "Les Femmes à l'époque Sassanide: Données Iconographiques et Sources Textuelles en Iran du IIIème au VIIème Siècle apr". J.-C., 2 vol., Thèse dirigée par R. Boucharlat, *Maison de l'Orient et de la Méditerranée*, l'Université Lumière Lyon II, France.

تقویم و گاهشماری در ایران و جهان باستان

Calendar and Chronometry in Iran and Ancient World

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

مطالعه، بررسی تطبیقی، تبیین و تحلیل نظام‌های گاهشماری در ایران و جهان باستان و چگونگی تکوین تقویم در تمدن‌های باستانی.

رئوس مطالب:

- بررسی چگونگی پدید آمدن گاهشماری فارسی باستان و نحوه تأثیرپذیری آن از تمدن میان‌رودان؛
- تبیین و تحلیل تقویم زردشتی و جشن‌های ملی-مذهبی در عصر باستان؛
- بررسی نظام‌های گاهشماری در میان‌رودان، چین، هند، مصر، یونان و روم باستان؛
- باورداشت‌های اساطیری انسان نسبت به تأثیر کواکب بر سرنوشت او در عصر باستان.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- بهروز، ذ. (۱۳۷۹). تقویم و تاریخ در ایران، به کوشش علی حصوری، تهران: نشر چشمه.
- بیرشک، الف. (۱۳۸۰). گاهشماری ایرانی، با همکاری سهیلا شمس‌الله، تهران: بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی.
- تقی‌زاده، س.ح. (۱۳۸۸). مقالات تقی‌زاده: ج ۳: گاهشماری در ایران قدیم، زیر نظر ایرج افشار، تهران: نشر توس.

منابع فرعی:

- بهروز، ذ. (۱۳۸۷). تقویم نوروزی شهریار، به کوشش علی حصوری، تهران: نشر چشمه.
- Feeney, D., (2007). Caesar's Calendar: Ancient Time and the Beginnings of History, Berkeley: University of California Press.
- Hannah, R., (2005). Greek and Roman calendars: constructions of time in the classical world, New York : Bloomsbury Publication.
- Rüpke, J., (2011). The Roman Calendar from Numa to Constantine: Time, History, and the Fasti, London: Wiley-Blackwell L.td.
- Steele, J. M., (2007). Calendars and Years: Astronomy and Time in the Ancient Near East, Oxford, Oxford University Press.
- Stern, S., (2012). Calendars in Antiquity: Empires, States, and Societies, Oxford: Oxford University Press.

بررسی تحولات تاریخی-باستان‌شناختی ایران باستان در سده اخیر

A Study of Historical-Archaeological Developments of Ancient Iran in the Recent Century

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی: - حل تمرین: ندارد پروژه: - توجیه در صورت نیاز به حل تمرین: -
نوع درس: اختیاری	پیش نیاز: -

هدف درس:

بررسی، تبیین و تحلیل نگرش پژوهشگران، مورخان و باستان‌شناسی ایرانی و غیرایرانی نسبت به تاریخ ایران از اواخر عصر قاجار تا به امروز.

رئوس مطالب:

- آشنایی، بررسی و تحلیل با سیر تکوین مآخذ تاریخی ایران؛
- بررسی و تحلیل تاریخ تحولات باستان‌شناختی در ایران از فعالیت‌های فرانسویان در شوش تا کاوش‌های متأخر؛
- بررسی، تبیین و تحلیل نگرش ایدئولوژیک ایرانیان به تاریخ باستان در سده حاضر؛
- تحلیل رویکردهای مورخان و پژوهشگران معاصر در حوزه ایران باستان.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

بازدید: -

منابع اصلی:

- پیرنیا، ح. (۱۳۹۵). تاریخ باستانی ایران، تهران: مؤسسه انتشارات نگاه.
- میراحمدی، م. (۱۳۹۰). تاریخ تحولات ایران شناسی: پژوهشی در تاریخ فرهنگ ایران در دوران باستان، تهران: نشر طه‌وری.

منابع فرعی:

- Abdi, K., (2001). "Nationalism, Politics, and the Development of Archaeology in Iran", *American Journal of Archaeology*, 105/1: 51-76.
- Brainwood, R. J., (1961). "The Iranian prehistoric project 1959-1960", *Aranica Antiqua*, 1: 3-7.
- Dyson, R. H. Jr., (1997). "History of the Field: Archaeology in Persia", *OEANE*, 3: 60-63.
- Mousavi, A., (2012). "The History of Archaeological Research in Iran: A Brief Survey", In D. T. Potts (ed.), *The Oxford Handbook of Ancient Iran*, Oxford: Oxford University Press.

پیوست ۱؛ علت بازنگری برنامه درسی:

با توجه به این که سرفصل دکتری ایران قبل از اسلام برای نخستین بار در دانشگاه اصفهان ارائه می شود، لزوم بازنگری سرفصل دکتری مصوب دویست و نهمین جلسه مورخ ۶۹ / ۱۰ / ۲ وزارت عتف احساس شد و در دستور کار قرار گرفت. نیز با توجه به تقسیم دروس به دروس «اصلی، تخصصی و اختیاری» در برنامه پیشین و نیاز به تقسیم آن ها به دروس «تخصصی و اختیاری» در برنامه جدید، بازنگری برنامه درسی بر پایه سرفصل وزارت علوم در دستور کار قرار گرفت. همچنین، با در نظر داشتن این نکته که منابع جدید و به روز در سرفصل پیشین نبود و برخی از منابع در دسترس دانشجویان قرار نداشت یا مربوط به سال های دور بود، لازم بود تا منابع و مآخذ جدید اضافه گردد؛ از این رو، با توجه به مطرح شدن دروس جدید و لزوم ارائه این دروس و تغییر چینش ارائه دروس، لازم به بازنگری برنامه پیشین وزارت عتف بود. افزون بر این، با توجه به ارائه و ایجاد سرفصل های جدید مطابق با آخرین سرفصل های حوزه پژوهشی ایران پیش از اسلام، دروسی تحت عنوان دروس اختیاری به سرفصل مصوب دویست و نهمین جلسه مورخ ۶۹ / ۱۰ / ۲ وزارت عتف اضافه شد. برنامه درسی فعلی، بازنگری شده مصوبه دویست و نهمین جلسه مورخ ۶۹ / ۱۰ / ۲ در شورای برنامه ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد و برای ورودی های سال ۹۸ به بعد لازم الاجراست.

پیوست ۲:

۱. جدول تطبیقی دروس تخصصی

ردیف	دروس قدیم		دروس جدید		توضیحات
	نام درس	شماره درس	تعداد واحد	نام درس	تعداد واحد
۱	قرائت و بررسی کتیبه‌های عصر باستان	-----	نظری ۲ عملی ---	قرائت و بررسی کتیبه‌های عصر باستان	نظری ۲ عملی ---
۲	تاریخ اساطیر و ادیان ایران باستان	-----	۲ ---	تاریخ اساطیر و ادیان ایران باستان	۲ ----
۳	هنرها و صنایع در ایران باستان	-----	۲ ----	هنرها و صنایع در ایران باستان	۲ ----
۴	تحولات سیاسی، اجتماعی، اداری و اقتصادی ایران باستان	-----	۲ ---	تحولات سیاسی، اجتماعی، اداری و اقتصادی ایران باستان	۲ ----
۵	مناسبات ایران با کشورهای همسایه در ایران باستان	-----	۲ ----	مناسبات ایران با کشورهای همسایه در ایران باستان	۲ ----

پیوست ۳:

۲. جدول تطبیقی دروس اختیاری

ردیف	دروس قدیم			دروس جدید		توضیحات
	نام درس	شماره درس	تعداد واحد	نام درس	تعداد واحد	
۱	تاریخ‌نگاری در ایران	-----	نظری ۲ عملی -----	تاریخ‌نگاری در ایران	نظری ۲ عملی -----	تغییر محتوا
۲	قرائت و بررسی کتیبه‌های دوران اشکانی و ساسانی	-----	۲ -----	قرائت و بررسی کتیبه‌های دوران اشکانی و ساسانی	۲ -----	تغییر محتوا
۲	جغرافیای تاریخی ایران	-----	۲ -----	جغرافیای تاریخی ایران	۲ -----	تغییر محتوا
۴	جامعه‌شناسی تاریخی ایران	-----	۲ -----	جامعه‌شناسی تاریخی ایران	۲ -----	تغییر محتوا
۵	زبان اوستایی	-----	۲ -----	زبان اوستایی	۲ -----	تغییر محتوا
۶	روش تحقیق پیشرفته	-----	۲ -----	روش تحقیق پیشرفته	۲ -----	تغییر محتوا
۷	-----	-----	-----	ایران در تاریخ‌نگاری جهان باستان	۲ -----	درس جدید
۸	-----	-----	-----	شمایل‌نگاری و شمایل‌شناسی در ایران باستان	۲ -----	درس جدید
۹	-----	-----	-----	زن در ایران و تمدن‌های جهان باستان	۲ -----	درس جدید

درس جدید	----	۲	تقویم و گاهشماری در ایران و جهان باستان	----	----	-----	-----	۱۰
درس جدید	----	۲	بررسی تحولات تاریخی - باستان‌شناختی ایران باستان در سده اخیر	----	----	-----	-----	۱۱